

Sygn. akt III AUa 435/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 listopada 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Romana Mrotek (spr.)
Sędziowie:	SSA Anna Polak SSA Barbara Białecka
Protokolant:	St. sekr. sąd. Elżbieta Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 26 listopada 2013 r. w Szczecinie

sprawy K. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o wypłatę emerytury

na skutek skargi o wznowienie postępowania w sprawie o sygnaturze akt VI U 1946/11

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 8 kwietnia 2013 r. sygn. akt VI U 3400/12

oddala apelację.

SSA Barbara Białecka SSA Romana Mrotek SSA Anna Polak

Sygn. akt III AUa 435/13

UZASADNIENIE

W dniu 17 grudnia 2012 roku K. K. wniosła skargę o wznowienie postępowania w sprawie prowadzonej przez Sąd Okręgowy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Szczecinie sygn. akt VI U 1946/11 zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Szczecinie oddalającym apelację w sprawie o sygn. akt III AUa 253/12. Ubezpieczona wniosła o przywrócenie prawa do wypłaty świadczenia emerytalnego, poczynając od dnia wstrzymania emerytury, tj. od dnia 1 października 2011 roku wraz z wypłatą zaległości z należnymi odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia płatności emerytury w każdym miesiącu do dnia zapłaty. Skarżąca wskazała, iż podstawę wznowienia postępowania stanowi wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 roku,

zgodnie z którym przepis art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku jest niezgodny z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej.

W piśmie procesowym z dnia 8 marca 2013 roku ubezpieczona sprecyzowała swoje żądanie wskazując, iż wnosi o wypłatę zaległej emerytury od dnia jej wstrzymania, tj. od dnia 1 października 2011 roku do dnia ogłoszenia wyroku Trybunału Konstytucyjnego i jej odwieszenia tj. do dnia 22 listopada 2012 roku.

Organ rentowy nie zajął stanowiska w sprawie.

Sąd Okręgowy ustalił K. K. w dniu 30 grudnia 2010 roku złożyła wniosek o emeryturę. Obowiązujące w tym czasie przepisy określające przesłanki warunkujące nabycie tego prawa, nie uzależniały nabycia prawa do emerytury od rozwiązania stosunku pracy.

Decyzją z dnia 20 stycznia 2011 roku ubezpieczonej przyznano prawo do emerytury od dnia 1 grudnia 2010 roku, tj. od miesiąca w którym zgłoszono wniosek. Ubezpieczona nadal nieprzerwanie świadczyła pracę w Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w S..

W dniu 1 października 2011 roku wszedł w życie przepis art. 103 a ustawy o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. z 2009 r., Nr 153, poz. 1227 ze zm) dodany przez art. 6 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 r., Nr 257, poz. 1726), który stanowił, że prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał pracę bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury.

Decyzja z dnia 12 października 2011 roku organ rentowy wstrzymał K. K. wypłatę emerytury począwszy od dnia 01.10.2011 roku.

W dniu 18 listopada 2011 roku ubezpieczona wniosła odwołanie od decyzji wstrzymującej wypłatę emerytury.

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 20 stycznia 2012 roku, sygn. akt VI U 1946/11, oddalono odwołanie ubezpieczonej o podjęcie wypłaty emerytury. Wyrokiem z dnia 30 sierpnia 2012 roku Sąd Apelacyjny w Szczecinie oddalił apelację ubezpieczonej od wskazanego wyżej wyroku.

Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 13 listopada 2012 r. sygn. akt K 2/12 orzekł, iż art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr.153, poz. 1227 ze zm.), dodany przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 r., w zakresie , w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z konstytucyjną zasadą ochrony zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikająca z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Skutkiem wyroku Trybunału Konstytucyjnego art. 28 ustawy zmieniającej z dnia 16 grudnia 2010 r., w zakresie w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, utracił moc z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku w Dzienniku Ustaw, tj. z dniem 22 listopada 2012 r. (Dz. U. poz.1285)

Sąd Okręgowy wskazał, że stan faktyczny, ustalony w niniejszej sprawie, był niesporny. Przedmiotem rozstrzygnięcia była natomiast ocena prawna wniosku ubezpieczonej o wznowienie postępowania w sprawie VI U 1946/11 w kontekście wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 13 listopada 2012 roku.

Wznowienie postępowania unormowane zostało w Dziale VI, Tytułu VI, Księgi pierwszej Kodeksu postępowania cywilnego w art. 399-416. Skarga o wznowienie postępowania jest środkiem prawnym, pozostającym w dyspozycji podmiotów postępowania cywilnego, którego wniesienie otwiera drogę do orzekania przez sąd w sprawie, w której zapadło już wcześniej prawomocne rozstrzygnięcie. Nadzwyczajny charakter tego środka prawnego, skierowanego przeciwko prawomocnemu wyrokowi powoduje, że przywrócenie stanu sprzed zamknięcia, ulegającemu wznowieniu

postępowaniu sądowemu może nastąpić wyłącznie z powodów i w terminie ściśle określonych w ustawie. Sądem właściwym do merytorycznego rozpoznania niniejszej skargi o wznowienie postępowania, jako skargi dotyczącej nieważności postępowania tak przed sądem I, jak i II instancji jest Sąd Okręgowy zgodnie z regulacją zawartą w art. 405 k.p.c. który stanowi, iż sądem właściwym do wznowienia postępowania z przyczyn nieważności jest sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, a jeżeli zaskarżono orzeczenia sądów różnych instancji, właściwy jest sąd instancji wyższej. Wobec powyższego Sąd Okręgowy, który jest sądem merytorycznym dokonał w pierwszej kolejności sprawdzenia wniesionej skargi pod kątem dopuszczalności skargi w oparciu o art. 410 k.p.c., a więc zachowania dwu podstawowych warunków- ustawowego terminu do wniesienia skargi i ustawowej podstawy skargi.

W sytuacji określonej w art. 401¹ k.p.c. skargę o wznowienie wnosi się w terminie trzech miesięcy od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego zgodnie z art. 407 § 2 k.p.c. Jeżeli w chwili wydania orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego orzeczenie, o którym mowa w art. 401¹ k.p.c., nie było jeszcze prawomocne na skutek wniesienia środka odwoławczego, który został następnie odrzucony, termin biegnie od dnia doręczenia postanowienia o odrzuceniu, a w wypadku wydania go na posiedzeniu jawnym - od dnia ogłoszenia tego postanowienia.

Jak wynika z akt sprawy K. K. żądanie wznowienia zgłosiła przed upływem tego terminu, a tym samym stwierdzić należy, iż zachowany został termin określony w wymienionym wyżej przepisie. Następnie Sąd Okręgowy dokonał oceny czy skarga oparta została na ustawowej przesłance, którą powódka zobowiązana była w niej wskazać, pod rygorem odrzucenia skargi. Powołanie podstaw wznowienia jest istotne z uwagi na treść art. 410 § 1 k.p.c. i art. 412 § 1 k.p.c., ponieważ pierwszy z nich obliguje Sąd do odrzucenia skargi, jeśli nie opiera się ona na ustawowej podstawie wznowienia, drugi określa granice rozpoznania jakie zakreśla podstawa wznowienia. Przepisy te rzutują zarówno na samą dopuszczalność skargi, jak i zakres rozpoznawania sprawy. W rozpatrywanej sprawie istniała podstawa do wznowienia postępowania określona w art. 401¹ k.p.c. na podstawie ogłoszonego wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 roku, w sprawie sygn. akt K 2/12. Nadto warunki formalne skargi zostały przez ubezpieczoną zachowane.

Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 13 listopada 2012 roku sygn. akt K 2/12 orzekł, iż art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr.153, poz. 1227 ze zm.), dodany przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 roku, w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 roku, bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z konstytucyjną zasadą ochrony zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikająca z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Powyższe orzeczenie potwierdza, iż rozwiązania przyjęte przez ustawodawcę w art. 28 ustawy z 16 grudnia 2010 roku spowodowało, że osoby, które skutecznie nabyły i zrealizowały prawo do emerytury w okresie od 08 stycznia 2009 roku do 31 grudnia 2010 roku zostały objęte nową, mniej korzystną dla nich treścią ryzyka emerytalnego, co było niezgodne z art.2 Konstytucji RP. Aby nadal po 1 października 2011 roku pobierać emeryturę, osoby te musiały rozwiązać stosunek pracy z dotychczasowym pracodawcą, jeżeli nie uczyniły tego ich świadczenie emerytalne ulegało zawieszeniu. Gdyby osoby te w momencie przechodzenia na emeryturę wiedziały, że będą musiały przerwać zatrudnienie, żeby uzyskać świadczenie emerytalne to ich decyzja być może byłaby inna tzn. nie składałyby wniosku o ustalenie prawa do emerytury i pozostałyby w zatrudnieniu w związku z faktem uzyskiwania wyższych dochodów ze stosunku pracy niż wysokość świadczenia. Nadto późniejsze złożenie wniosku oznaczałoby wyższe świadczenie emerytalne. Treść ryzyka emerytalnego, w określeniu którego ustawodawca ma swobodę, nie powinna być zmieniana do osób, które już nabyły i zrealizowały prawo do emerytury. Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego zawiera wiążące stwierdzenie, iż akt normatywny pozostaje w sprzeczności z aktem prawnym wyższego rzędu, a sprzeczność ta z reguły istnieje od samego początku. Zgodnie z konstytucyjną regułą wyrażoną w art. 190 ust. 4 Konstytucji orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane prawomocne orzeczenie sądowe, ostateczna decyzja administracyjna lub rozstrzygnięcie w innych sprawach stanowi podstawę do wznowienia postępowania, uchylenia decyzji lub innego rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie określonym w przepisach właściwych dla danego postępowania. Trybunał

Konstytucyjny niejednokrotnie stwierdzał, iż art. 190 ust. 4 Konstytucji wskazuje na wyraźną wolę, aby sprawa prawomocnie (ostatecznie) rozstrzygnięta na podstawie przepisu niezgodnego z Konstytucją była rozstrzygnięta w zgodzie z wartościami i zasadami konstytucyjnymi. W nowym stanie prawnym, ukształtowanym w następstwie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, rozpatrzenie sprawy jest nie tylko dopuszczalne, ale możliwość taka jest ujęta jako podmiotowe, konstytucyjne prawo uprawnionego. Prawo do wznowienia postępowania w wypadku orzeczenia przez Trybunał Konstytucyjny o niekonstytucyjności prawnej podstawy prawomocnego orzeczenia sądowego jest bowiem jednym z aspektów konstytucyjnego prawa do sądu (por. wyrok z dnia 2 marca 2004 r. SK 53/2003 OTK ZU 2004/3A poz. 16 oraz z dnia 9 czerwca 2003 r. SK 5/2003 OTK ZU 2003/6A poz. 50). Realizację reguły określonej w art. 190 ust. 4 Konstytucji stanowi na gruncie postępowania cywilnego - będący samodzielną podstawą wznowienia - art. 401¹ k.p.c., nakazujący wznowienie postępowania sądowego w wypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, umową międzynarodową, lub z ustawą, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie. W konsekwencji, po wznowieniu postępowania na podstawie art. 401¹ k.p.c. sąd stwierdzając, iż orzeczenie zostało wydane na podstawie obowiązującego aktu prawnego, ma jednocześnie przesłankę do innego rozstrzygnięcia sprawy, uznając, że choć akt ten obowiązywał, to jednak nie powinien być zostać w sprawie zastosowany, co okazało się dopiero po wydaniu orzeczenia przez Trybunał Konstytucyjny. Zgodnie z art. 190 ust. 1 i 3 Konstytucji orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. Zgodnie z tym przepisem orzeczenie o niekonstytucyjności musi prowadzić do dalszych działań, mających na celu przywrócenie stanu zgodnego z Konstytucją. Wskazać nadto trzeba, iż wprawdzie sąd ubezpieczeń społecznych ocenia decyzję organu rentowego według stanu prawnego obowiązującego w dacie jej wydania, jednak należy to odnieść wyłącznie do sytuacji zmiany stanu prawnego w wyniku działań ustawodawcy, nie zaś w sytuacji orzeczenia o niekonstytucyjności przepisów przez Trybunał Konstytucyjny. Nie budzi wątpliwości Sądu, że ubezpieczona należy do kategorii osób w odniesieniu do których Trybunał Konstytucyjny uznał niekonstytucyjność powołanych powyżej przepisów. Ubezpieczona nabyła i realizowała prawo do emerytury od dnia 1 grudnia 2010 roku bez konieczności rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą. Tym samym uznać należy, iż rozstrzygnięcie w sprawie sygn. akt VI U 1946/11 z 20 stycznia 2012 roku oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 30 sierpnia 2012 roku i poprzedzająca te orzeczenia decyzja wydane zostały na podstawie niekonstytucyjnych w ww. zakresie przepisów. Skoro zatem Trybunał Konstytucyjny orzekł, o niezgodności z konstytucją art. 103 a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr.153, poz. 1227 ze zm.) i art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz.1707), we wskazanym powyżej zakresie to przepisy te w takim zakresie nie mogą mieć zastosowania w niniejszej sprawie, a tym samym muszą być pominięte przy rozstrzyganiu. Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy zważył, iż w aktualnym stanie prawnym, powstałym na skutek orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, okoliczność, że ubezpieczona w dniu 1 października 2011 roku kontynuowała zatrudnienie u dotychczasowego pracodawcy nie może być podstawą wstrzymania emerytury. Zatem Sąd Okręgowy przyjął, że wznowienie wypłaty emerytury winno nastąpić od dnia jej wstrzymania tj. od dnia 1 października 2011 roku. Sąd podziela bowiem pogląd wyrażony w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2000 r. (III ZP 27/00), iż akt normatywny uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą nie powinien być stosowany przez sąd w odniesieniu do stanów faktycznych sprzed ogłoszenia orzeczenia Trybunału.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony skargą o wznowienie postępowania wyrok z dnia 20 stycznia 2012 roku wydany w sprawie o sygnaturze akt VI U 1946/11 oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego z dnia 12 października 2011 roku w ten sposób, że ustala, iż emerytura K. K. podlega wypłacie od dnia 1 października 2011 roku.

Żądanie ubezpieczonej w przedmiocie przyznania odsetek Sąd Okręgowy przekazał w oparciu art. 476 § 2 k.p.c. do rozpoznania organowi rentowemu. Zgodnie z treścią przepisu art. 476 § 2 k.p.c. przez sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych rozumie się sprawy, w których wniesiono odwołanie od wskazanych w tym przepisie decyzji organów rentowych. Oznacza to, że postępowanie toczące się przed Sądem Okręgowym – Sądem Ubezpieczeń Społecznych musi zawsze zostać poprzedzone wydaniem decyzji przez organ rentowy, który może wniosek ubezpieczonej

uwzględnić w całości albo w części lub też odmówić jego uwzględnienia. Ubezpieczona może zatem żądać przed Sądem jedynie zmiany stanowiska zajętego przez organ rentowy, natomiast nie może domagać się tego, o czym organ rentowy jeszcze nie zdecydował. W tej sytuacji powyższy wniosek winien być w pierwszej kolejności rozpoznany przez organ rentowy, który – po przeprowadzeniu stosownego postępowania wyjaśniającego – wyda w tej sprawie decyzję. Dopiero od tak wydanej decyzji będzie ewentualnie służyło ubezpieczonej odwołanie do Sądu.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego wniósł organ rentowy.

Zaskarżył powyższy wyrok w części tj. w zakresie dotyczącym daty, od jakiej Sąd Okręgowy przyznał wnioskodawczyni prawo do dalszej wypłaty dotychczas zawieszonych emerytur, zarzucając mu naruszenie art. 28 w zw. z art. 103a ustawy z 16 grudnia 2010 r o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U nr 257 poz.1726 ze zm.) dodanym przez art.6 pkt.2 ustawy z 16.12.2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw poprzez przyjęcie, że przepis art.28 powołanej ustawy był niekonstytucyjny w dacie wydania zaskarżonej decyzji pomimo treści wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 13 listopada 2012 r. - Sygn. akt K 2/12 a tym samym przyznanie ubezpieczonej prawa do dalszej wypłaty emerytur od chwili jej zawieszenia tj. od 1.10.2011 r.

Apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w części poprzez przyznanie ubezpieczonej prawa do dalszej wypłaty emerytur od 22 listopada 2012 r.

Apelujący wskazał, że złożenie przez ubezpieczoną skargi o wznowienie postępowania było dopuszczalne. Oceniając skutki wyroku Sąd Okręgowy wskazał, że utrata mocy obowiązującej przepisu z powodu jego niezgodności z Konstytucją oznacza, iż przepis ten nie może być stosowany od dnia jego uchwalenia a wyrok Trybunału ma skutki retroaktywne a przez to zachodzi konieczność ponownego rozpoznania sprawy z pominięciem już niekonstytucyjnego przepisu. Omawiany przepis został uchwalony w dniu 16 grudnia 2010 r , w świetle wyroku TK należy więc uznać, że od tej daty powinien on zostać wyrugowany z porządku prawnego z powodu jego niezgodności z art.2 Konstytucji RP. Przy czym, jak wskazuje Sąd Okręgowy, owe wyrugowanie może nastąpić tylko w stosunku do osób, które nabyły prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 do 31 grudnia 2012 r- bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. W stosunku do tych ubezpieczonych, do których zalicza się K. K. należy zatem dokonać rekonstrukcji stanu prawnego powracając do stanu, jaki obowiązywał przed dodaniem art. 103a ustawy emerytalnej. W tej sytuacji ubezpieczonym, którzy nabyli prawo do emerytury w okresie od 8.01.2009r. do 31.12.2010r. była wypłacana emerytura , mimo kontynuowania zatrudnienia u pracodawcy, na rzecz którego wykonywali je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, gdyż nie obowiązywały w tym zakresie żadne ograniczenia .Obecnie- w związku z wyrokiem TK - trzeba więc uznać ,iż prawo do wypłaty emerytury dla tej grupy osób zostało zachowane. Skoro zaś art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych (...) wskazywał, że przepis art.103a ustawy emerytalnej znajdował zastosowanie do emerytur przyznanych przed dniem jego wejścia w życie dopiero poczynając od 1.10.2011r. dlatego też od tej daty organ rentowy wstrzymał wnioskodawczyni wypłatę emerytur. Obecnie więc, wobec uznania skutków tego przepisu z niebyłe, koniecznym było uznanie iż od 1.10.2011 r wypłata emerytur dla ubezpieczonej powinna być podjęta, bowiem odpadła podstawa prawna jej wcześniejszego wstrzymania. Z tych względów Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji wyroku.

Pozwany nie podziela rozstrzygnięcia Sądu w zakresie daty od jakiej należy wznowić wypłatę zawieszonych K. K. świadczenia.

Stosownie do art.190 ust.3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, jednak Trybunał Konstytucyjny może określić inny termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego. Termin ten nie może przekroczyć osiemnastu miesięcy , gdy chodzi o ustawę, a gdy chodzi o inny akt normatywny - dwunastu miesięcy. W przypadku orzeczeń, które wiążą się z nakładami finansowymi nie przewidzianymi w ustawie budżetowej, Trybunał Konstytucyjny określa termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego po zapoznaniu się z opinią Rady Ministrów.

Wyrokiem z 13 listopada 2012r. - Sygn. akt K 2/12 Trybunał Konstytucyjny orzekł, iż art.28 ustawy z 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art.103a ustawy o emeryturach

i rentach z FUS dodanym przez art.6 pkt 2 ustawy z 16.12.2010r , w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011r. bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art.2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Sentencja wyroku została opublikowana w Dzienniku Ustaw w dniu 22 listopada 2012 r -poz.1285.

Trybunał Konstytucyjny w sentencji wyroku nie wskazał terminu utraty mocy obowiązującej art.28 a zatem obowiązuje tu reguła zawarta w art.190 ust.3 Konstytucji RP czyli art.28 utracił moc z dniem 22 listopada 2012 r. Nadto, w uzasadnieniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego (pkt.9) Trybunał wprost wskazał, że" z chwilą ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw utraci moc art.28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r ,w zakresie w jakim przewiduje stosowanie art.103a ustawy emerytalnej do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 01 stycznia 2011 r , bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Znaczy to, że obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą - jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury-nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 do 31 grudnia 2010. Natomiast przepis ten nadal pozostaje w obrocie prawnym i znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury w momencie jego wejścia w życie i później tj. od 1 stycznia 2011r."

Wnioskodawczyni nabyła prawo do emerytury od 1 kwietnia 2009 zaś od 1.10.2011r. wypłatę świadczenia wstrzymano na podstawie art.28 ustawy zmieniającej z 16.12.2010r. Wobec uznania niekonstytucyjności przepisu art.28 stosunku do kręgu osób, do których należy wnioskodawczyni, istnieje podstawa do wypłaty zawieszono świadczenia ale, nie jak orzekł Sąd pierwszej instancji od daty jej wstrzymania ale od daty ogłoszenia wyroku Trybunału Konstytucyjnego w Dzienniku Ustaw czyli od 22 listopada 2012r. Trybunał nie orzekł bowiem, że jego orzeczenie ma moc wsteczną czyli że ma zastosowanie do zdarzeń przed dniem jego publikacji w Dzienniku Ustaw. Zasadą jest, że wyroki Trybunału Konstytucyjnego działają ex nunc gdyż od momentu ich opublikowania tworzą nowy system prawny a zatem gdyby skutki orzeczenia TK miały działać ex tunc Trybunał wskazałby to wprost w wyroku. Tymczasem Trybunał w uzasadnieniu powołanego wyroku wskazał wprost, że przepis, na podstawie którego zawieszono emeryturę tj. art.28 ustawy zmieniającej z 16.12.2010r. traci moc od daty ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw czyli od 22 listopada 2012r. A zatem dopiero od tej daty można podjąć dalszą wypłatę zawieszono emerytury.

Podobne stanowisko zajął Sąd Okręgowy w Legnicy w wyroku z 1.02.2013r. - Sygn. akt VU 1954/12.

Decyzja ZUS zawieszająca wnioskodawczym emeryturę z dniem 1.10.2011r. była wydana w oparciu o obowiązujący wówczas przepis art.28 w zw. z art.103a dodanym przez art.6 pkt.2 ustawy zmieniającej i nie ma podstaw do zmiany tej decyzji, skoro w dacie jej wydania przepis obowiązywał. Uznanie go za niekonstytucyjny z dniem 22 listopada 2012 r powoduje, iż od tej daty przestaje on obowiązywać dla określonej grupy osób, w tym i wnioskodawczyni a tym samym od tej daty winna być wznowiona wypłata emerytury ubezpieczonej a nie jak orzekł Sąd, od 1.10.2011r.

Z tych względów, wyrok Sądu Okręgowego przyznający wnioskodawczyni prawo do dalszej wypłaty emerytury od chwili jej zawieszenia tj. od 1 października 2011r. jest nietrafny zaś apelacja uzasadniona.

Ubezpieczona w odpowiedzi na apelację wskazała, że stanowisko organu rentowego jest nietrafne i sprzeczne z dotychczasowym orzecnictwem Sądu Najwyższego wydanym w sprawach dotyczących zagadnienia mocy wstecznej orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego stwierdzających niezgodność aktu normatywnego lub jego części z Konstytucją.

Wielokrotnie Sąd Najwyższy wypowiedział się za przyznaniem skutków orzeczeń TK ex tunc. Dla przykładu wskazała orzeczenia Sądu Najwyższego:

- uchwała składu 7 sędziów SN z dnia 07.12.2006 r. sygn. III CZP 99/06 OSNC 2007, nr 6 poz. 79;

- uchwała z dnia 23.01.2001 r. sygn. III ZP 30/00 OSNP 2001, nr 23 poz. 685;

- uchwała z dnia 02.07.2003 r. sygn. III CZP 45/03 OSNC 2004, nr 9, poz. 136;
- uchwała z dnia 23.01.2004 r. sygn. III CZP 112/03 OSNC 2005, nr 4, poz. 61;
- uchwała z dnia 23.06.2005 r. sygn. III CZP 35/05 OSNC 2006, nr 5, poz. 81;
- uchwała z dnia 19.05.2006 r. sygn. III CZP 26/06 OSNCD 2007, nr 3, poz. 39,

oraz wyroki SN m.in. z 10.11.1999 r. sygn. I CKN 204/98, OSNC nr 5 poz. 94, z dnia 09.10.2003 r. I CK 150/02 OSNC 2004, NR 7-8, poz. 132 ze sprostowaniem OSNC 2004, nr 10 s. 131 i inne oraz postanowienia SN, w tym przywołane w uzasadnieniu Sądu Okręgowego. Ponadto Wyrok Sądu Okręgowego w Legnicy powołany przez apelującego w uzasadnieniu apelacji nie ma mocy wiążącej dla linii orzecznictwa kreowanej przez Sąd Najwyższy.

Ubezpieczona podała również, że linia orzecznictwa Sądu Najwyższego wskazująca na działanie wyroków Trybunału Konstytucyjnego ex nunc dotyczy wyłącznie wyroków TK, w którym Trybunał wyraźnie określił skutki czasowe działania wydanego wyroku. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13.11.2011 r. wydany w sprawie K 2/12 ma działanie ex tunc, bowiem stwierdza niezgodność przepisów stanowiących podstawę decyzji zawieszających emerytury już w dacie ich wydania. Trafnie więc orzekł Sąd Okręgowy przywrócenie mi prawa do wypłaty emerytury od dnia jej wstrzymania podkreślając, że podziela pogląd wyrażony w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 07.12.2000 r. sygn. III ZP 27/00, iż akt normatywny uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją powinien być stosowany przez sąd w odniesieniu do stanów faktycznych sprzed ogłoszenia orzeczenia Trybunału.

Konsekwencją orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego jest jednoznaczne ustalenie, że emeryci, którzy nabyli prawo do świadczenia i jego realizacji w określonym przedziale czasowym tj. od 08 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. nie podlegają rygorom wynikającym z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach.

Skuteczność orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego potwierdza wyrażona w art. 190 ust. 4 Konstytucji RP instytucja restytucji konstytucyjności z której wynika obowiązek zastosowania wszelkich instrumentów proceduralnych stojących do dyspozycji stron i sądów, dzięki którym możliwe jest przywrócenie stanu konstytucyjności.

Organ rentowy kwestionując w apelacji datę mojego prawa do realizacji nabytego świadczenia zmierza do uzyskania orzeczenia sprzecznego z wymienionymi przepisami Konstytucji i ww. orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego okazała się w całości nieuzasadniona.

Sąd drugiej instancji podziela zarówno ustalenia faktyczne jak i rozważania prawne Sądu Okręgowego, które legły u podstaw wydania zaskarżonego orzeczenia.

Podkreślić należy, że utrwalone jest już stanowisko tutejszego sądu apelacyjnego, zgodnie z którym konsekwencją wydania przez Trybunał Konstytucyjny wyroku stwierdzającego niekonstytucyjność przepisu art. 28 ustawy nowelizującej w zw. z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS jest konieczność podjęcia wypłaty emerytur od dnia 1 października 2011 roku, czyli od dnia faktycznego wytrzymania wypłaty świadczenia.

Sąd Apelacyjny uznaje, tak jak to uczynił Sąd Okręgowy, że przepis, który został uznany za niezgodny z Konstytucją nie mógł stanowić podstawy do wstrzymania wypłaty świadczenia i nie mógł stanowić podstawy prawnej działań organu rentowego. Nie ma podstaw prawnych, aby uznawać, że dopiero z chwilą ogłoszenia orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego można było tej wypłaty dokonywać.

Zgodnie przepisem art. 190 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne, orzeczenia w sprawach wymienionych w art. 188 Konstytucji (m.in. w kwestii zgodności ustaw z Konstytucją) podlegają niezwłocznemu ogłoszeniu w organie urzędowym, w którym akt

normatywny był ogłoszony, a orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, chyba, że Trybunał Konstytucyjny określił inny termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego. Za ugruntowane uznać należy stanowisko, że co do zasady orzeczenia Trybunału mają moc wsteczną (są skuteczne *ex tunc*). Stanowisko to zakłada, że orzeczenie Trybunału usuwa zakwestionowaną normę prawną w zasadzie od chwili jej wejścia do systemu prawnego, lecz najwcześniej od chwili wejścia w życie Konstytucji. Pogląd ten prowadzi do powstania fikcji prawnej, że danej normy nigdy w systemie prawnym nie było, co umożliwia wzruszanie czynności dokonanych na jej podstawie. Szczegółową analizę argumentów przemawiających za tą koncepcją przedstawił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20 maja 2009 roku (sygn. I CSK 379/08, OSNC z 2009 r., nr 12, poz. 172) i Sąd Apelacyjny ją podzielił. Sąd Najwyższy, opierając się na wykładni funkcjonalnej i uwzględniając pozycję ustrojową Trybunału wskazał m.in., że Trybunał orzeka o niezgodności ustawy z Konstytucją, ale niezgodność ta nie istnieje wyłącznie w chwili orzekania przez Trybunał, lecz występuje również wcześniej. Zatem znaczenia nie ma to kiedy badanie zgodności konstytucyjnej ma miejsce lecz to kiedy w systemie prawnym pojawiła się norma prawna niższego rzędu niezgodna z normą prawną nadrzędną.

Podstawą prawną zarówno decyzji organu rentowego z dnia 12 października 2011 roku, jak i wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 20 stycznia 2012 roku, był przepis art. 28 ustawy nowelizującej w zw. z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Ta norma prawna została uznana za niezgodną z Konstytucją i przez to wyeliminowana z porządku prawnego od chwili jej wejścia w życie. Wobec powyższego w stosunku do ubezpieczonego nie istniała podstawa prawna do zawieszenia jej wypłaty świadczenia poczynając od 1 października 2011 roku. Tym samym za uzasadnioną należało uznać zmianę wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie poprzez zmianę poprzedzającej go decyzji organu rentowego i przyznanie K. K. prawa do wypłaty zawieszony emerytury za okres od 1 października 2011 roku.

Zarazem Sąd Apelacyjny podkreśla, że w świetle przedstawionej powyżej argumentacji Sąd Okręgowy nie dopuścił się naruszenia prawa, tj. art. 2 ust. 1 pkt 1 w zw. z artykułem 134 ust. 1 pkt 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, bądź art. 316 k.p.c. Istotny z punktu rozstrzygnięcia niniejszej sprawy wyrok Trybunału Konstytucyjnego został ogłoszony w dniu 22 listopada 2012 roku, zatem należało go uwzględnić w dacie wyrokowania przez sąd pierwszej instancji w dniu 8 kwietnia 2013 roku. Zgodnie z treścią przepisu art. 316 k.p.c. orzekający o wznowieniu postępowania Sąd Okręgowy za podstawę wyroku wziął stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy. Niekonstytucyjne przepisy obowiązujące w dacie wydawania decyzji przez organ rentowy nie niweczyły prawa K. K. do pobierania emerytury w spornym okresie. Wstrzymanie wypłaty świadczenia oparte bowiem zostało na przepisach, które na mocy wyroku Trybunału Konstytucyjnego zostały derogowane z systemu prawnego.

Powyższe skłoniło Sąd Apelacyjny do uznania, że apelacja organu rentowego, jako niezasadna, podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

SSA Barbara Białecka SSA Romana Mrotek SSA Anna Polak